

Kłopoty ptaków drapieżnych i jak im pomóc?

Autor scenariusza: Alina Rodziewicz

Podstawowe informacje

Według treści podstawowych informacji scenariuszy pt.

[Co zagraża ptakom drapieżnym?](#)

[Jak chronimy ptaki drapieżne?](#)

Przebieg zajęć

Część I. Co zagraża ptakom drapieżnym?

1. Wyjaśniamy uczniom, że przyroda ciągle narażona jest na negatywne oddziaływania człowieka. Ptaki drapieżne są taką częścią przyrody, która niezwykle ucierpiała w zetknięciu z człowiekiem. Informujemy uczniów, że za chwilę zapoznają się z problemami/zagrożeniami skrzydlatych drapieżników, wykonując *Koło kłopotów ptaków drapieżnych*. W związku z tym dajemy każdemu uczniowi kopię arkusza ucznia nr 1, wycięte dwa koła kartonowe, klej lub taśmę dwustronnie klejącą, kredki, nożyczki, korek, pinezkę z "uchwytem". Prosimy uczniów o wykonanie swojego koła zgodnie z załączoną poniżej instrukcją:

Jak zrobić koło kłopotów?

- Z otrzymanego arkusza nr 1 uczniowie wycinają koło z rysunkami i nakleją je na koło z kartonu, kolorują rysunki
- w drugim kartonowym kole wycinają trójkąt szerokości jednego obrazka (zobacz rys. 1) - wykonując, to muszą uważać, aby nie przeciąć środka (zaznaczonego na rysunku kółkiem)
- nakładają kartonowe koło z wyciętym "okienkiem" na koło z rysunkami
- przez środek oznaczony kółkiem przebijają pinezkę, której ostry koniec wbijają w korek. *Koło kłopotów ptaków drapieżnych* jest gotowe (rys. 2).

2. Uczniowie, pokręcając górnym kołem, widzą w wyciętym "okienku" kolejno obrazki A, B, C, D. Prosimy uczniów, aby ustawili w okienku rysunek A. Wykorzystując informacje z podstawowych informacji scenariusza pt. *Co zagraża ptakom drapieżnym?* omawiamy problem przedstawiony na tym rysunku. Kolejno objaśniamy trzy pozostałe rysunki przedstawiające zagrożenia ptaków drapieżnych.

Poziom nauczania

szkoła podstawowa (IV-VI).

Przedmioty

przyroda, sztuka.

Cele

Uczeń:

- zna czynniki ograniczające liczebność ptaków drapieżnych
- wie, jakie działania są podejmowane w celu ochrony ptaków drapieżnych
- wie, jakie organizacje i instytucje państwowe podejmują działania mające na celu ochronę ptaków drapieżnych.

Czas trwania zajęć

dwie jednostki lekcyjne.

Metody

pogadanka, prezentacja, gra dydaktyczna, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne

Kłopoty ptaków drapieżnych i jak im pomóc?

Autor scenariusza: Alina Rodziewicz

A. Prześladowania

Ptaki drapieżne uważane były za głównych łowieckich konkurentów człowieka. Akcja tępienia ptaków drapieżnych w Europie trwała od XVIII do początków XX wieku. Zabijano je, chwytało w potrzaski, pułapki, truto, wybierano pisklęta i jaja z gniazd, a nawet ścinano drzewa z gniazdami. Działania tę, w niektórych krajach nagradzano wypłacaniem premii za zabite orły, co dodatkowo aktywizowało społeczeństwo do zwalczania tych ptaków. Na efekty takich działań nie trzeba było długo czekać. W 1898 r. wystrzelano wszystkie bieliki w Irlandii, w Szkocji ostatni lęg zanotowano w 1916 r., zaś w Anglii w 1818 r. Ogólnie liczebność ptaków drapieżnych drastycznie zmniejszyła się.

B. Przekształcenia siedlisk

Od XIX wieku rozpoczął się wyraźny rozwój gospodarczy w Europie. Następowo wylesianie, osuszanie podmokłych terenów, zagospodarowywanie nieużytków (łąki, bagna, torfowiska). Wszystko to spowodowało ubytek biotopów lęgowych ptaków drapieżnych oraz drastyczne kurczenie się ich łowisk. Proces ten trwa do dzisiaj i jest jednym z podstawowych czynników zagrażającym ptakom drapieżnym.

C. Skażenie środowiska.

Ptaki drapieżne okazały się bardzo wrażliwe na niektóre stosowane powszechnie pestycydy, herbicydy oparte na bazie DDT i jego pochodnych, (zob. scenariusz *Dlaczego ptaki drapieżne są najbardziej zatrute?*).

D. Linie energetyczne.

Latające drapieżniki często giną w zderzeniach z napowietrznymi przewodami linii energetycznych, które napotykają na swoim torze lotu. Giną wpadając na nie lub siadając na liniach energetycznych powodują spięcia - giną porażone prądem.

3. Po tej części ćwiczeń uczniowie dekorują rysunkami wierzch swoich kół. (Mogą dokleić do nich wykonane przez siebie głowy, skrzydła, ogony).

- karton, papier A4, klej lub taśma dwustronnie klejąca, korki, pinezki z uchwyty, kredki, nożyczki, pionki do gry planszowej, kostka do gry z oczkami 1-6,
- kopie arkuszy ucznia nr 1, 2, 3, 4.

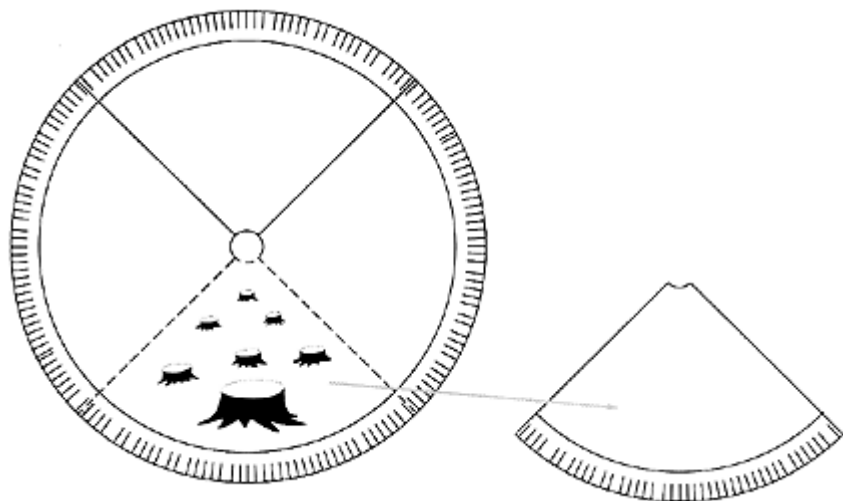
Przygotowania wstępne

Należy:

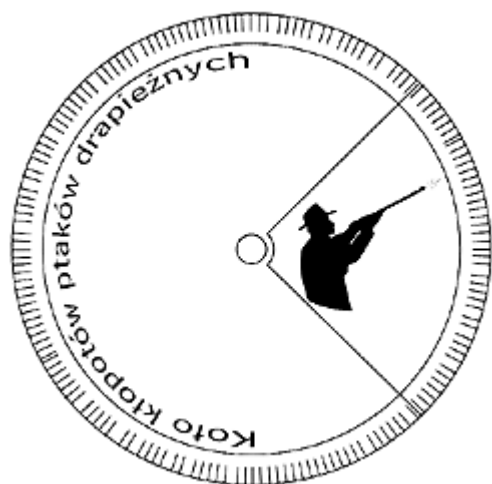
- skopiować arkusze ucznia nr 1, 2 dla każdego ucznia, arkusz nr 3 - 1 dla 3 uczniów
- arkusz ucznia nr 3 pociąć na 3 części zgodnie z przebiegiem linii
- wyciąć z kartonu dwa koła wielkości koła narysowanego w arkuszu ucznia nr 1 dla każdego ucznia (zaznaczyć środek koła patrz rys. 1)
- skopiować arkusz ucznia nr 4 - opis gry planszowej i planszę do gry, dla każdej grupy uczniów
- zapoznać się z podstawowymi informacjami ze scenariuszy [Co zagraża ptakom drapieżnym?](#) i [Jak chronimy ptaki drapieżne?](#)

Kłopoty ptaków drapieżnych i jak im pomóc?

Autor scenariusza: Alina Rodziewicz

Rys. 2

Część II. Jak chronimy ptaki drapieżne?

Kłopoty ptaków drapieżnych i jak im pomóc?

Autor scenariusza: Alina Rodziewicz

1. O tym, że ptakom drapieżnym trzeba pomóc, świadczy fakt, że obecnie w całej Europie występuje 1-4% stanu liczebności tych zwierząt sprzed 300 lat! Aby im pomóc, najpierw trzeba było stwierdzić, dlaczego te ptaki giną. Oczywiście wielkich badań nie wymagało stwierdzenie, że ptaki te zmniejszają swoją liczebność w związku z prześladowaniami. Inaczej sprawa ptasich drapieżników wyglądała, gdy okazało się, że ptaki drapieżne są pod ochroną, a liczebność, zwłaszcza sokołów wędrownych, rybołowa drastycznie spada. Po przeprowadzonych badaniach okazało się, że odpowiedzialne za to jest m.in. skażenie środowiska.
2. Każdemu uczniowi wręczamy komiks znajdujący się w arkuszu ucznia nr 2 *Kłopoty rybołowa*. Prosimy aby uczniowie go przeczytali i odpowiedzieli na pytanie, dlaczego rybołów miał kłopoty i w jaki sposób naukowcy mu pomogli? Z pewnością należy uczniom pomóc w zrozumieniu, czym jest DDT, jak dostaje się do wody, a później do ciała ptaka (zobacz scenariusz *Dlaczego ptaki drapieżne są najbardziej zatrute?*).
3. Następnie każdej parze uczniów dajemy fragment z kopii arkusza ucznia nr 3 opisujący inne działania ochroniarskie podejmowane przez organizacje i instytucje chroniące ptaki drapieżne: A - ochrona strefowa, B - zabezpieczanie linii energetycznych, C - ochrona błotniaków. Zadaniem każdej pary jest przygotowanie swojego komiksu obrazującego problem ptaków drapieżnych i jego rozwiązanie.
4. Na zakończenie dzielimy uczniów w czteroosobowe grupy. Każda grupa otrzymuje plansze do gry *Bielik - jego radości i smutki* oraz opis gry (arkusz ucznia nr 4). Uczniowie w grupach grają w grę planszową. Celem gry jest przybliżenie zjawisk niekorzystnych i korzystnych, z którymi spotykają się bieliki w ciągu swojego życia.

Poszerzenie tematu

Uczniowie odgrywają scenki z przygotowanych przez siebie komiksów.

Literatura

- Biuletyn KOO nr 5, Olsztynek, 1993.
- Mizera T., *Monografie przyrodnicze. Bielik*, Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin 1999.
- Szymkiewicz M., *Restytucja najważniejszych gatunków orłów w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem obszaru ZPP*, w: *Orzeł w naturze i kulturze*, Supraśl 2001.

Wydawnictwo Komitetu Ochrony Orłów.